

KiVa Protocol (anti-pestprotocol)

De Zuidwester

Inhoudsopgave

1. Inleiding	5
1.1 Belang van een anti-pestprotocol.....	5
1.2 Uitgangspunten	5
1.3 Methode(s) voor de sociaal-emotionele ontwikkeling	5
1.4 Leerlingvolgsysteem.....	6
2. Begripsomschrijving	7
2.1 Wat is pesten?	7
2.2 Wat is het verschil tussen plagen en pesten?	7
2.3 Vormen van pesten	7
2.4 Welke rollen worden er onderscheiden bij pesten?	7
2.5 Wat zijn signalen voor een peestsituatie?	8
3. Aanpak	10
3.1 Preventieve aanpak.....	10
3.1.1 KiVa-lessen	10
3.1.2 Preventieve groepsgesprekken.....	11
3.1.3 Omgangsregels	11
3.2 Curatieve aanpak.....	12
3.2.1 Welke stappen worden er gezet als er gepest wordt?	12
3.2.4 Inlichten ouders	14
3.2.5 Wat doet de school als de curatieve aanpak niet werkt?.....	14
4. Organisatie.....	15
4.1 Contactpersonen	15
4.2 Training	15
4.3 Ervaringsbijeenkomsten.....	15
4.4 Conferentie.....	16

1. Inleiding

Op de De Zuidwester willen we dat elk kind met plezier naar school gaat. Een goed sociaal klimaat vinden we erg belangrijk. Daarom werken we met de methode KiVa. KiVa is een Fins woord en het betekent leuk of fijn, en kinderen leren dan ook dat je het samen leuk moet hebben. Het is ook een afkorting voor de Finse zin: in deze school wordt niet gepest.

KiVa is een preventief, schoolbreed programma gericht op het versterken van de sociale veiligheid en het tegengaan van pesten. KiVa zet in op positieve groepsvorming en stimuleert de sociale vaardigheden en de sociaal emotionele ontwikkeling van kinderen. Daarmee worden de sociale veiligheid en het pedagogisch klimaat op school verbeterd. Binnen KiVa ligt de nadruk op de groep als geheel en dus niet op specifieke individuen. De Zuidwester hanteert door middel van KiVa zowel een preventieve als een curatieve aanpak om pesten tegen te gaan.

In de inleiding van het anti-pestprotocol komen de volgende onderwerpen aanbod: het belang van een anti-pestprotocol, de uitgangspunten van onze school ten aanzien van pesten, gebruikte methodes voor de sociaal-emotionele ontwikkeling en het leerlingvolgsysteem. De missie en visie van de school vormen de basis van het anti-pestprotocol.

1.1 Belang van een anti-pestprotocol

Er zijn verschillende visies ten aanzien van het belang van een anti-pestprotocol. De visie van De Zuidwester over het belang hiervan wordt in deze paragraaf verwoord.

Ieder kind heeft recht op een fijne schooltijd. Met behulp van dit anti-protocol laten we zien dat we tegen pesten zijn en dat we pesten willen voorkomen.

1.2 Uitgangspunten

De uitgangspunten van De Zuidwester ten aanzien van pesten en hoe dat het beste kan worden voorkomen/aangepakt worden in deze paragraaf beschreven.

- Wij geloven in de kracht van de groep. Pesten is een groepsproces. Wij proberen het pesten te voorkomen en waar nodig op te lossen.
- Wij kijken met de groep vooruit. Niet naar wie wat heeft gedaan, maar wel hoe wij dit in de toekomst kunnen voorkomen.

1.3 Methode voor de sociaal-emotionele ontwikkeling

Voor de sociaal-emotionele ontwikkeling hanteren wij KiVa. Dit is een schoolbreed programma gericht op positieve groepsvorming en het verbeteren van de sociale veiligheid.

1.4 Leerlingvolgsysteem

De leerkrachten gebruiken de KiVa-monitor om zicht te krijgen op de sociale veiligheid en de voortgang van de leerlingen op het gebied van de sociaal-emotionele ontwikkeling. Twee keer per schooljaar is er een meting. Onze leerlingen vullen vanaf eind groep 3 een vragenlijst in. Wij ontvangen van KiVa de rapporten en sociogrammen die een beeld geven van het klimaat in de groepen. Op basis van deze informatie ondernemen wij, mocht het nodig zijn, gerichte acties om te zorgen voor een fijnere sfeer in de klas. Wij hebben op onze school een KiVa-team. Zij zorgen voor de voortgang, de monitor, de scholing en de steungroepaanpak. Het KiVa-team is het aanspreekpunt voor leerkrachten, ouders en leerlingen.

De leerkrachten vullen vanaf groep 3 twee keer per schooljaar SCOL (leerlingvolgsysteem voor sociale competentie, welbevinden en sociale veiligheid) in.

De ontwikkeling van de groep en de individuele leerlingen wordt ook tijdens de groeps- en leerlingbesprekingen besproken (leerkracht en IB-er).

2. Begripsomschrijving

Om pestgedrag te kunnen signaleren moet eerst wel duidelijk zijn wat pesten precies is, wat het verschil tussen plagen en pesten is en welke rollen er onderscheiden worden bij pesten. Deze begrippen worden in dit hoofdstuk afgebakend.

2.1 Wat is pesten?

De Zuidwester hanteert de volgende beschrijving van het begrip 'Pesten':

Pesten is het herhaaldelijk en opzettelijk kwetsen van iemand die zich niet kan verdedigen. Met **herhaaldelijk** wordt bedoeld dat het kind steeds het mikpunt van gemene en kwetsende opmerkingen of handelingen is.

Opzettelijk betekent dat iemand bewust verdriet is aangedaan. Naast deze kenmerken is er bij pesten sprake van een **machtsverschil**.

Slachtoffers zijn minder sterk dan pesters en kunnen zich dus niet goed verdedigen.

2.2 Wat is het verschil tussen plagen en pesten?

In deze paragraaf wordt het verschil tussen plagen en pesten beschreven. Dit verschil is soms erg moeilijk aan te geven. De Zuidwester onderscheidt een aantal factoren die plagen van pesten onderscheiden.

1. Pesten gebeurt met opzet om te kwetsen, plagen niet;
2. Pesten gebeurt telkens opnieuw tegen dezelfde persoon, plagen gebeurt af en toe en tussen verschillende personen;
3. Bij pesten is er sprake van machtsongelijkheid, bij plagen zijn kinderen ongeveer even sterk.

Bij plagen is het dus niet de bedoeling om iemand bewust te kwetsen. Bij plagen blijft de verstandhouding en het onderlinge respect tussen kinderen behouden.

2.3 Vormen van pesten

Er zijn verschillende vormen van pesten. Hieronder volgt een overzicht van deze verschillende vormen van pesten:

- Fysiek: slaan, duwen, schoppen
- Materieel: het kapot maken of afpakken van iemands eigendommen
- Verbaal: uitschelden, steeds opnieuw vervelende opmerkingen maken
- Relationeel: buitensluiten, leugens of geruchten verspreiden
- Digitaal pesten: alle vormen van pesten die online plaatsvinden, zoals bijvoorbeeld op Facebook en WhatsApp.

2.4 Welke rollen worden er onderscheiden bij pesten?

Uit onderzoek blijkt dat elk kind in de klas een rol heeft bij pesten. Het is daarom erg belangrijk om de verschillende rollen te onderscheiden. In deze paragraaf worden de verschillende rollen beschreven. De Zuidwester hanteert de volgende indeling:

- Pester: initiatiefnemer van het pesten;
- Assistent: doet actief mee met de pester, maar speelt geen hoofdrol in het pesten;
- Versterker: doet niet direct mee met het pesten, maar geeft de pester positieve feedback door toe te kijken of te lachen om het pesten;
- Slachtoffer: het gepeste kind;
- Verdediger: steunt en komt op voor het slachtoffer;
- Buitenstaander: weet van het pesten af, maar grijpt niet in.

2.5 Wat zijn signalen voor een peestsituatie?

In deze paragraaf worden de signalen beschreven die erop kunnen wijzen dat een kind pest of gepest wordt. Het is niet gemakkelijk om pesten te signaleren. Onderstaande signalen kunnen erop duiden dat een kind pest of gepest wordt, maar dat hoeft niet. Wat belangrijk is, is dat het gaat om een verandering in het gedrag van het kind.

Het is voor ouders erg belangrijk kennis te nemen van onderstaande signalen. Veel signalen zijn namelijk met name in de thuissituatie zichtbaar.

Signalen die erop **kunnen** wijzen dat een (uw) kind gepest wordt:

- Het kind is bang om naar school te gaan of wijkt af van de normale (fiets)route;
- Het kind vraagt steeds of het met de auto naar school gebracht kan worden;
- Het kind wil om onduidelijke redenen thuisblijven;
- Het kind klaagt (vaak) 's ochtends, wanneer hij of zij naar school moet, dat hij of zij ziek is;
- Het kind komt thuis van school met vieze of kapotte kleren of tas;
- Het kind raakt steeds spullen kwijt;
- Het kind raakt vaak zakgeld kwijt, vraagt vaak om geld of steelt het (om aan de pester te geven);
- Het kind trekt zich terug, is stil en lijkt zijn of haar zelfvertrouwen kwijt te zijn;
- Het kind is angstig en gespannen;
- Het kind is zijn of haar eetlust kwijt en zegt dat het eten niet smaakt;
- Het kind heeft nachtmerries of huult zichzelf in slaap;
- Het kind heeft onverklaarbare blauwe plekken of verwondingen;
- Het kind is chagrijnig, snel boos of lastig;
- Het kind is vaak alleen en brengt geen vriendjes meer mee naar huis;
- Het kind weigert te vertellen wat er aan de hand is of geeft ongeloofwaardige verklaringen voor zijn of haar gedragsverandering.

Signalen die erop **kunnen** wijzen dat een (uw) kind pest:

- Het kind doet op een overdreven manier stoer;
- Het kind is tegendraads en opstandig;
- Het kind kan zich niet inleven in de gevoelens van een ander;
- Het kind roddelt of verspreid vervelende geruchten;
- Het kind is agressief;
- Het kind heeft slechte schoolprestaties.

3. Aanpak

De Zuidwester hanteert zowel een preventieve als een curatieve aanpak om pesten tegen te gaan. In dit hoofdstuk komen deze onderwerpen aan bod. Er wordt aandacht besteed aan de manier waarop de school pesten wil voorkomen en, mocht zich een pestincident voordoen, welke maatregelen de school neemt om een dergelijk incident op te lossen.

3.1 Preventieve aanpak

In deze paragraaf staat de preventieve aanpak van De Zuidwester centraal. Het gaat hierbij om de maatregelen die de school neemt om een positief pedagogisch klimaat te creëren waarin pesten niet thuishoort.

3.1.1 KiVa-lessen

Eén van de preventieve maatregelen die De Zuidwester heeft genomen is het gebruiken en gericht toepassen van het KiVa-programma. De manier waarop KiVa bijdraagt aan een positief pedagogisch klimaat, wordt in deze sub-paragraaf beschreven.

In elke groep worden KiVa lessen gegeven. Deze lessen zijn gericht op het preventief werken aan groepsvorming en het bieden van een veilige leeromgeving. De lessen zullen de ontwikkeling stimuleren van sociale vaardigheden van kinderen die ze nodig hebben om een groepsnorm tegen pesten te kunnen creëren. De lessen uit het KiVa-programma zijn verdeeld onder 10 thema's, zoals: gevoelens, iedereen is uniek en herken pesten. We laten tijdens elk schooljaar alle thema's terugkomen, zodat alle onderwerpen die kunnen bijdragen aan een positief pedagogisch klimaat aan bod zijn gekomen, op het leeftijds/ontwikkelingsniveau van het kind.

De groepen 1/2 maken gebruik van Rik de Pauw. Dit is de KiVa methode voor het jonge kind. Aan de hand van verhalen worden er gesprekken gevoerd in de klas over de omgangsregels (zie 3.1.3). Daarnaast zijn er verschillende werkvormen die de verhalen en omgangsregels ondersteunen. Dit zijn kleine opdrachten zoals: een nest voor Kippie maken, vertellen waar je trots op bent, het telefoonspel spelen of een zoekspel doen.

De groepen 3 t/m 8 werken aan de hand van de KiVa posters en de handleiding voor de onder/bovenbouw. Naast deze lessen is er een map met Energizers opgesteld. De Energizers worden naast de reguliere KiVa lessen gebruikt om te werken aan groepsvorming en een positieve sfeer in de klas.

In de groepen wordt langzaam de overgang gemaakt van Rik de Pauw naar de manier van werken in de hogere groepen.

3.1.2 Preventieve groepsgesprekken

Een andere manier waarmee De Zuidwester aandacht besteedt aan het creëren van een positief pedagogisch klimaat, is het voeren van preventieve groepsgesprekken.

In alle groepen van De Zuidwester vinden regelmatig preventieve groepsgesprekken plaats. Tijdens deze gesprekken wordt de sfeer in de klas besproken. Wij streven er naar de leerlingen zelf verantwoordelijk te maken voor de sfeer in de groep. Tijdens de groepsgesprekken proberen we te zorgen dat leerlingen zelf met oplossingen en ideeën komen.

3.1.3 Omgangsregels

Naast de KiVa-lessen en de preventieve groepsgesprekken heeft De Zuidwester omgangsregels opgesteld die leiden tot een positief pedagogisch klimaat. In deze subparagraaf worden deze omgangsregels beschreven. Tevens wordt beschreven op welke manier de omgangsregels levend gehouden worden.

Op onze school heeft elke groep een KiVa-contract opgesteld. Voor de **groepen 1 t/m 4** gaat het om de volgende **omgangsregels**:

1. We willen samen een groep zijn want dat is fijn.
2. Boos, verdrietig, blij: houd rekening met mij;
3. We horen er allemaal bij: ik, hij en ook jij.
4. We verschillen allemaal, dat maakt ons speciaal.
5. We gaan goed met elkaar om.
6. We helpen elkaar.
7. We komen voor elkaar op.

Voor de **groepen 5 t/m 8** gaat het om de volgende **omgangsregels**:

1. We doen aardig tegen elkaar en behandelen anderen met respect.
2. We maken er een fijne groep van.
3. We praten met elkaar (en gebruiken daarbij ik-taal).
4. We willen dat pesten stopt.
5. We willen dat ook verborgen pesten stopt.
6. We houden er rekening mee dat pesten heel lang pijn doet.
7. We zeggen tegen pesters: stop ermee.
8. We helpen gepeste kinderen.
9. We lossen pesten als een groep op.
10. We blijven ons houden aan dit KiVa-contract.

Het KiVa-contract is door alle leerlingen ondertekend en hangt in elke klas. Er wordt regelmatig verwezen naar de regels. In situaties waarin het nodig is wordt het contract erbij gepakt.

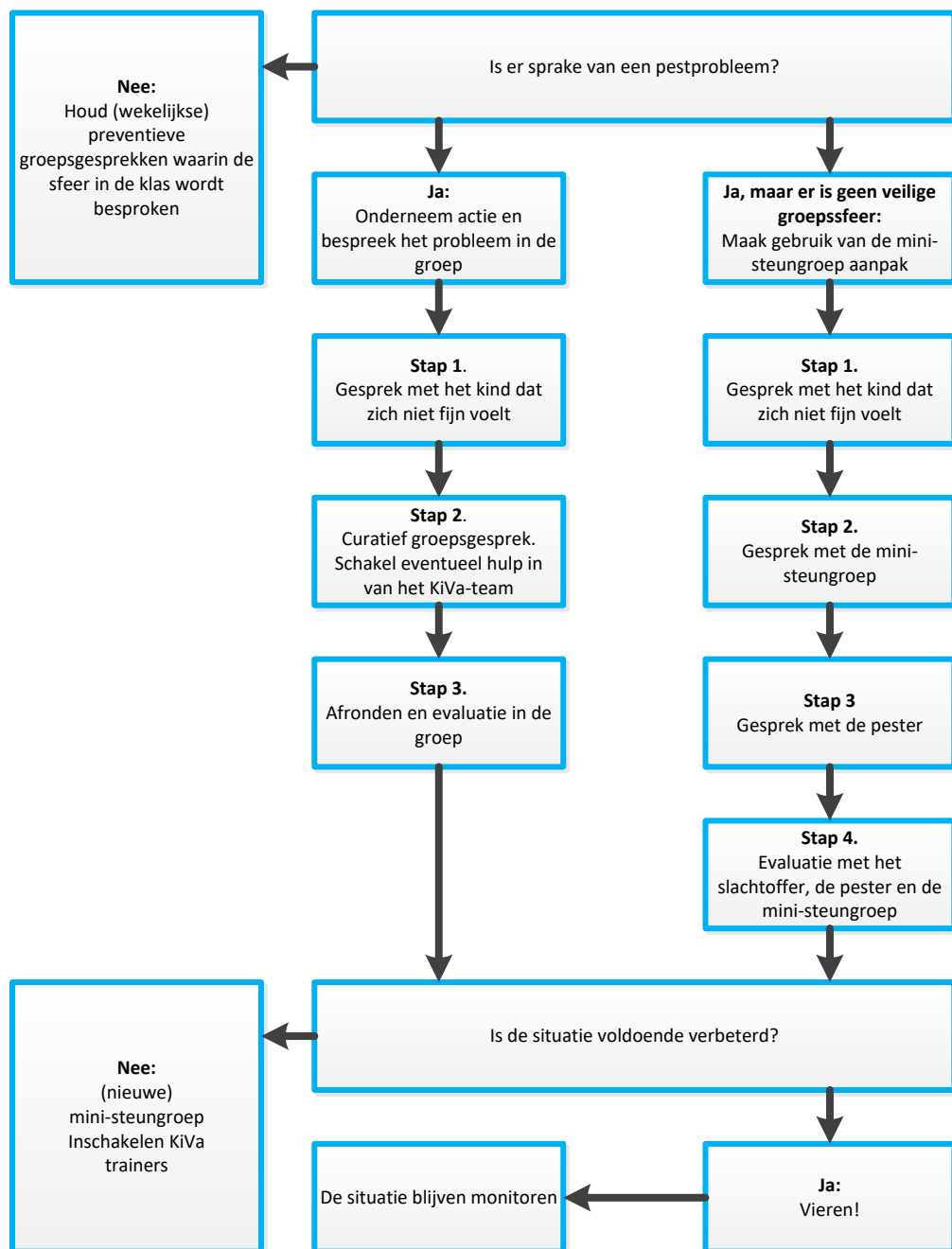
3.2 Curatieve aanpak

In deze paragraaf staat de curatieve aanpak van De Zuidwester centraal. Het gaat hierbij om de maatregelen die de school neemt om pestincidenten op te lossen en de rol die de ouders op dat moment spelen.

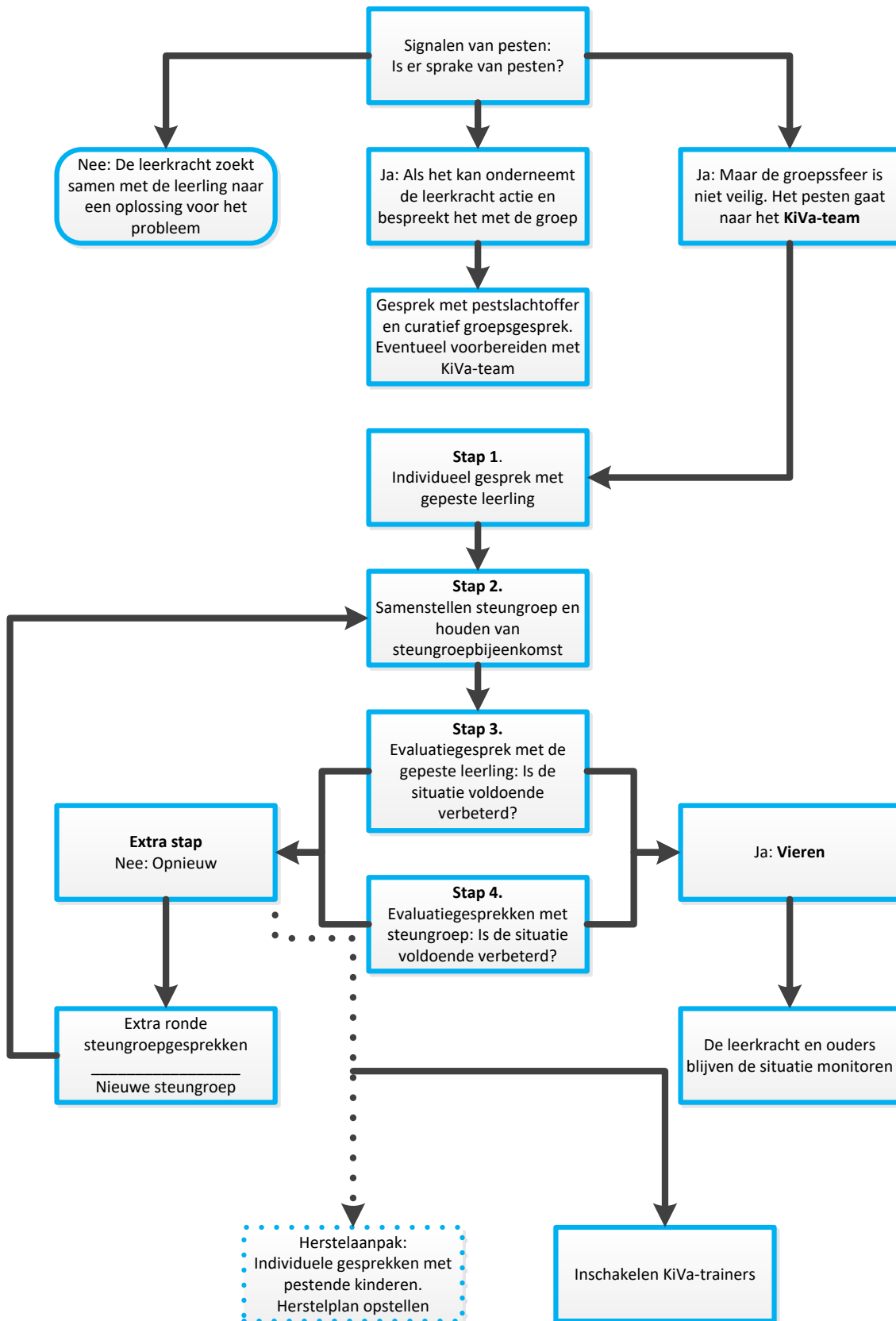
3.2.1 Welke stappen worden er gezet als er gepest wordt?

In deze subparagraaf worden de stappen beschreven die De Zuidwester volgt vanaf het begin van het signaleren van pesten. De stappen zijn weergegeven in onderstaand schema. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de onderbouw (groep 1 t/m 4) en de bovenbouw (groep 5 t/m 8)

Curatieve aanpak onderbouw:

Curatieve aanpak bovenbouw:

3.2.4 Inlichten ouders

Mocht een pestprobleem zich voordoen, op welk punt worden de ouders dan ingelicht? En op welke manier vindt dit plaats?

De ouders van de gepeste leerling worden ingelicht op het moment dat de school besluit de steungroep-aanpak toe te passen. De ouders van het kind dat pest worden niet ingelicht. Pesten is een groepsproces en wij willen een kind niet als pester neerzetten.

3.2.5 Wat doet de school als de curatieve aanpak niet werkt?

Het kan voorkomen dat, ondanks dat de curatieve aanpak herhaaldelijk is toegepast, het pesten blijft bestaan. Vaak is er dan iets anders met het kind aan de hand. Mocht dit voorkomen, dan neemt De Zuidwester de volgende stap.

Het gepeste kind is veelal al besproken met de intern begeleider. Daarom zal gekozen worden voor een bredere aanpak qua zorg. Samen met de intern begeleider wordt hulp ingeroepen van het CJG (Centrum voor Jeugd en Gezin). Meestal wordt door het CJG het hele gezin hierbij betrokken.

4. Organisatie

Dit hoofdstuk heeft betrekking op de organisatie van De Zuidwester. Er wordt een overzicht gegeven van de anti-pestcoördinatoren en de externe hulp die de school kan inschakelen. Daarnaast wordt een beschrijving gegeven van de (verplichte) scholing.

4.1 Contactpersonen

In deze paragraaf worden de KiVA-coördinatoren beschreven en de instanties die ingeschakeld kunnen worden bij pestproblemen.

De KiVa werkgroep

Zoals in de wet sociale veiligheid beschreven staat moeten de volgende taken bij ten minste één persoon belegd zijn: het anti-pestbeleid coördineren en fungeren als het aanspreekpunt in het kader van pesten. Bij de Zuidwester zijn deze taken belegd bij de KiVa werkgroep. De leden van de KiVa werkgroep zijn onze KiVa-coördinatoren.

De Zuidwester heeft een KiVa werkgroep aangesteld. Dit is een werkgroep, bestaande uit minstens drie medewerkers, die samen met de groepsleerkracht verantwoordelijk is voor het onderzoeken en oplossen van de voorkomende gevallen van pesten. De KiVa werkgroep is het aanspreekpunt voor leerkrachten. Daarnaast coördineren de leden van de werkgroep het beleid tegen pesten.

De KiVa-trainer

Wanneer de KiVa werkgroep meerdere malen de steungroep-aanpak heeft ingezet en het pestprobleem blijft bestaan, dan kan er externe hulp worden ingeschakeld, bijvoorbeeld een KiVa-trainer. De KiVa-trainer biedt ondersteuning aan de school voor het oplossen van problemen met de pesters, de slachtoffers en/of de hele klas.

4.2 Training

Alle leerkrachten die werkzaam zijn op onze school hebben waar mogelijk dag één van de START-training van KiVa gevolgd. Zij zijn hiermee bevoegd om de KiVa-lessen te geven. De leden van de KiVa werkgroep hebben tevens dag twee van de START-training gevolgd. Hiermee kunnen zij, indien nodig, de steungroep-aanpak uitvoeren. Daarnaast streeft de school ernaar om het team één keer in te twee jaar bij de laten scholen in het KiVa-programma.

4.3 Ervaringsbijeenkomsten

Regelmatig vindt er een ervaringsbijeenkomst plaats. De KiVa werkgroepen van de KiVa-scholen uit de regio komen bij elkaar om de voortgang en de ervaringen met een KiVa-begeleider te bespreken. De resultaten van deze bijeenkomst worden in het team besproken.

4.4 Conferentie

KiVa organiseert één keer per jaar een conferentie. Regelmatig nemen leden van de KiVa werkgroep hieraan deel.